

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.06.128

**Inventaris van het archief van het
Crisis Invoer Bureau en het Crisis
Uitvoer Bureau, 1931-1941 (1946)**

J.A.A. Bervoets

Nationaal Archief, Den Haag (c) 2014

This finding aid is written in Dutch.

INHOUDSOPGAVE

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	9
Inhoud en structuur van het archief.....	10
Inhoud.....	10
Selectie en vernietiging.....	10
Verantwoording van de bewerking.....	10
Verwant materiaal.....	11
Beschikbaarheid van kopieën.....	11
Verwante archieven.....	11
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	13
A. Archief van het Crisis Invoer Bureau.....	13
A.1. Organisatie.....	13
A.2. Regulering.....	13
A.3. Uitvoering.....	14
A.4. Controle.....	16
A.5. Textielcontingenten in het kader van de distributiewet.....	16
A.6. Documentatie.....	17
B. Archief van het Crisis Uitvoer Bureau.....	18
B.1. Commissie van Overleg voor Certificaten van Oorsprong.....	18
B.2. Eigen werkzaamheden.....	18

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Crisis Invoer / Uitvoer Bureau

Periodisering:

archiefvorming: 1931-1941

oudste stuk - jongste stuk: 1931-1946

Archiefbloknummer:

E20231

Omvang:

56 inventarisnummer(s); 0,50 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Crisis In- en Uitvoerbureau, 1931-1934

Crisis Invoer Bureau, 1934-1941

Crisis Uitvoer Bureau, 1934-1941

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat dossiers over de uitvoering van beperkingen van de invoer van buitenlandse producten door een vergunningenstelsel via contingentering, over de distributie van in te voeren textiel en over de regeling van de afgifte van certificaten van oorsprong.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Crisis Invoer / Uitvoer Bureau, nummer toegang 2.06.128, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Crisis Invoer / Uitvoer Bureau, 2.06.128, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

In jaren 1931 en 1932 werden door de Nederlandse regering maatregelen genomen om de gevolgen van de dan twee jaar voortdurende crisis te beperken. Om de Nederlandse bedrijven een bepaald minimum marktaandeel te verzekeren, werden maatregelen aangenomen om de invoer te beperken. Er werd, in navolging van andere landen, besloten tot een beleid van contingentering, waarbij de in- en uitvoer van bepaalde producten werd beperkt. Voor alle daarvoor in aanmerking komende producten moesten eerst in- en uitvoervergunningen zijn verkregen. Dit kreeg gestalte door het ministerie van Economische Zaken ressorterende Crisis In- en Uitvoer Bureau, ingesteld krachtens de Crisisinvoerwet 1931, Stb. 535 de Crisisuitvoerwet Stb. 1932, nr. 87. In- en uitvoer van bepaalde producten kon zelfs volledig worden verboden als daarvoor geen garantie bestond voor financiële dekking; bijvoorbeeld in het voor inflatie gevoelige Duitsland. Het Crisis Invoer Bureau werd in 1931 speciaal ingericht om de contingenteringsmaatregelen uit te voeren en de exporteurs die een vergunning kregen de daarvoor nodige douanepapieren te verschaffen. Voor dat werk was een kleine honderdtal personen in dienst, dat zich met dit werk bezig hield.

Het contingent van daarvoor aangewezen in te voeren producten werd volgens de wet bepaald door het gemiddelde van de financiële waarde die in de twee vorige jaren was ingevoerd. Dit stelsel werd in 1933 (Stbl. 535) versoepeld doordat met verschillende landen contingenteringsovereenstemmingen of -verdragen werden gesloten of om te voorkomen dat de invoerbelemmering bij beginnende ondernemingen niet het doel bereikte dat met de maatregel werd beoogd, namelijk schepping van werkgelegenheid. Uitvoercontingenten werden bepaald door de deviezen die als dekking voor de export moesten dienen (betalingscontingenten). Het Crisis Uitvoer Bureau kreeg na de totstandkoming van de Wet Internationaal Betalingsverkeer 1934, Stb. 583 een eigen kantoor, dat op 8 november 1934 in werking trad.

Beide crisisbureaus werden geleid door een 'leider', waaronder verschillende afdelingen ressorteerden. Zij kenden afdelingen met iets minder dan honderd personeelsleden aan ambtenaren, vrijwel allen op arbeidsovereenkomst werkzaam. Zij werden bijgestaan door commissies, die de bureaus van advies dienden, met name wanneer vergunningen moesten worden ingetrokken. Vaak participeerden leiders in deze commissies. Zo kon de leider van het Crisis Uitvoer Bureau minister en bedrijfsleven adviseren over kwaliteitseisen met betrekking tot de verplichte certificaten van oorsprong voor uit te voeren goederen, die door de Kamers van Koophandel werden verstrekt of erkend.

In 1937 werd bij het Crisis Invoer Bureau een commissie van beroep ingesteld waarop ondernemingen of in- en uitvoercentrales een beroep konden doen tegen de door de leider getroffen beschikkingen.

Het contingenteringsbeleid kreeg in 1939 een andere context doordat als gevolg van het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog een distributiewet werd ingevoerd. Export was na de invoer van de distributiewet nagenoeg verboden zonder specifieke vergunning met voorkennis van de distributiebureau 's. De bezetter nam dit over: de contingenten waarover van overheidswege moest worden beschikt werden gelijkgesteld aan de totale hoeveelheden ter beschikking te stellen categorieën van producten aan het binnenlandse bedrijfsleven. In 1943 werd het contingentbeheer overgedragen aan de vak- en bedrijfsgroepen die ressorteerden onder de Raad voor het Bedrijfsleven, een door de bezetter ingestelde corporatistische organisatie die werd geleid door aangewezen topfiguren van het bedrijfsleven (de zog. Woltersomse organisatie).

Ook na de bevrijding werd het contingenteringssysteem gehandhaafd. Naast de distributie speelde nu weer de handel met het buitenland een rol. De regering moest de tegenwaarde van in- en uit te voeren schaarse goederen kunnen verzekeren voor de daarvoor beschikbare deviezen.

De taken van het Crisis Invoer Bureau en het Crisis Uitvoer Bureau werden in 1941 door de Centrale Dienst van In- en Uitvoer voortgezet. Deze dienst is in 1941 door de Secretaris-Generaal van Economische Zaken ingesteld (Stcrt, 31 juli 1941 nr 147). De leiders van het bureau kregen de leiding van de nieuwe dienst toegewezen.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De archieven van de beide bureaus moeten zeer omvangrijk zijn geweest. In 1937 liet het Crisis Invoer Bureau onderzoek doen naar de noodzaak van een boekhoudmachine, die nodig was om de gemiddelde invoerwaarde te bepalen. Men wilde de gegevens ontleen uit ruim honderdduizend toewijzingen van vergunningen per jaar - de buitengewone toewijzingen voor bijzondere gevallen niet meegerekend. Er werd in dat rapport niet gesproken over afwijzingen of over activiteiten als de navordering van voor de vergunningen vereiste consentgelden, wel over kaartsystemen met gegevens over de aanvragende bedrijven en de registratie die voor de boekhouding zelf noodzakelijk is. Zou archiefbestand volledig bewaard zijn gebleven, dan zou de omvang vele honderden meters bedragen.

Het Crisis Invoer Bureau had tijdens de bezetting problemen met de huisvesting en moest verhuizen van de Laan van Meerdervoort naar het Bezuidenhout, in het gebouw waar thans het Ministerie van Economische Zaken. Ook daar was een groot deel van de vooroorlogse administratie van het Crisis Invoer Bureau in 1943 nog zozeer in orde dat exporteurs die hun gegevens over hun invoer uit 1938 en 1939 kwijt waren, bij het bureau navraag konden doen. Het gebouw van het ministerie bleef tijdens het bombardement van het Bezuidenhout gespaard.

Na de opheffing van de beide bureaus werden hun archieven overgedragen aan de archiefbeheerder van het Ministerie van Economische Zaken. Het werd overgebracht naar de archiefbewaarplaats van het ministerie in Kortenbos 109 in Den Haag en daar kon het worden geselecteerd op grond van algemene vernietigingslijsten, die in 1947 door het Ministerie van Economische Zaken werden vastgesteld, en waarin beschikkingen over vergunningen voor vernietiging vatbaar werden verklaard.

In 1969 werden beide archieven, als onderdeel van het archief van het Directoraat-Generaal voor de Buitenlandse Economische Betrekkingen, naar het Algemeen Rijksarchief overgebracht en geplaatst in het hulpdepot te Schaarsbergen.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is krachtens bepalingen van de Archiefwet overgebracht.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

Aan de hand van het archief van het Crisis Invoer Bureau kan men zich een beeld vormen van de werkzaamheden van het kantoor, met name over de organisatie en over de procedures, waarvoor instructies en leidraden bewaard zijn gebleven.

Het archief van het Crisis Uitvoer Bureau bevat slechts stukken met betrekking tot certificaten van oorsprong. De leider van dit bureau was lid van een adviescommissie ter zake en bewaarde daarvoor de stukken die hij ook tijdens zijn reguliere uitvoeringswerk verzamelde.

SELECTIE EN Vernietiging

De archieven van de bureaus zijn voor overdracht door het ministerie voor het overgrote deel op basis van toen geldende instructies vernietigd.

Verantwoording van de bewerking

Het archief van het Crisis Invoer Bureau is nagenoeg zonder nadere indeling aangetroffen. Dit restant is ingedeeld in stukken betreffende de organisatie en de taakuitvoering, waarbij inzichtelijk werd gemaakt hoe het bureau het gevoerde beleid interpreteerde en zijn procedures toepaste. Een afzonderlijk hoofdstuk is daarbij gewijd aan de bijdrage die het bureau vanaf 1939 leverde aan de distributie van textiel.

Het archieffragment van het Crisis Uitvoer Bureau bestaat uit door de leider gevormde dossiers. Die zijn intact gelaten.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

Archief van de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer, 1941-1964, archiefinventaris
2.06.088

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A. ARCHIEF VAN HET CRISIS INVOER BUREAU

A.1. ORGANISATIE

- 1** Staten van ingediende begrotingen voor 1934-1942, met correspondentie.
1933-1941 1 omslag
- 2-4** Stukken betreffende personeelsaangelegenheden.
1934-1943 2 omslagen en 1 band
- 2** Algemeen, 1934-1943
- 3** Correspondentie met het ministerie van Economische Zaken over voorstellen tot personele reorganisatie van het bureau, 1934-1935
- 4** Ingekomen rapport van de Crisis-accountantsdienst over de doelmatigheid van een personeelsvermeerdering van het bureau, 1937 januari 14, band
- 5** Circulaires aan de ambtenaren met aanwijzingen over hun verplichtingen en hun werkzaamheden, met parafen van ontvangst.
1933-1934 en z.j. 1 omslag
- 6** Stukken betreffende post- en archiefzaken en huisvestingsaangelegenheden.
1934-1946 1 omslag
In 1946 werd het management van het bureau geconfronteerd met een schadeclaim.
- 7** Stukken betreffende een onderzoek naar de mogelijkheid tot aanschaffing van een gemechaniseerd boekhoudsysteem.
1937 1 omslag

A.2. REGULERING

- 8** Ontwerpen van nota's en circulaires over de werkwijze van het bureau, de contingenteringsadministratie en de verstrekking van vergunningen, met stukken betreffende interne beraadslagingen.
1931-1933 1 omslag
- 9** Circulaires met instructies voor de comptabele van het bureau en de afdelingen van het bureau over de administratie van hun handelingen.

1933 en z.j. 1 omslag

10 Stukken betreffende door het bureau geconstateerde bezwaren tegen de uitvoering van de crisisinvoerwet en voorgestelde wijzigingen van de contingententeringsprocedures. 1933-1934 1 omslag

11 Correspondentie van het bureau met de Directie van Handel en ondernemers over uitvoeringsproblemen. 1936-1940 1 omslag

12 Stukken betreffende nadere regelingen en wijzigingen van procedures na de invoering van de Crisisinvoerwet 1933. 1934-1940 1 omslag

A.3. UITVOERING

13-15 Leidraden voor aanvragers van invoervergunningen, met bijlagen, gedrukt. 1932-1938 3 omslagen

13 Leidraadcirculaires over invoeraanvragen van gecontingenteerde producten voor de periode 1933-1934, met voorbeelden van aanvraagformulieren, 1932-1933

14 Aanvraagformulieren, behorende tot de in 1933-1934 opgestelde leidraden, 1932-1933

15 Circulaires met algemene leidraden, 1934- 1938

16-19 Correspondentie met Teppema betreffende contingententeringsafspraken met andere landen. 1932-1942 4 omslagen

16 België, Denemarken, 1932-1936

17 Duitsland, 1932-1935

18 Frankrijk, Groot Brittannië. Italië, Japan, Oostenrijk,

19 Polen, Tsjechoslowakije, Verenigde Staten, Zweden, Zwitserland, 1933-1938

20 Correspondentie naar aanleiding van bijzondere verzoeken of bezwaren van ondernemers bij beschikkingen van het bureau. 1933-1939 1 omslag

21-23 Stukken betreffende acties van ondernemers en handelsverenigingen met betrekking tot de contingententering van specifieke producten. 1933-1941 3 omslagen

21 Cement, glas, leer, 1934-1937

22 Metaal: draden en spijkers, zink, 1933-1935

23 Steenkool, tabak, textiel, triplex, 1934-1939

-
- 24** Door de leider opgestelde nota's naar aanleiding van contacten met S.Th.J. Teppema als hoofd van het bureau Verdragscontingenten.
1934-1935 1 omslag
- 25** Nota's van de leider van het bureau met dagelijkse verslagen van zijn handelingen. met marginale aantekeningen.
1935 juli-augustus 1 omslag
- 26** Modellen van aanvraagformulieren voor bijzondere toewijzingen en voor de Jaarbeurs in Utrecht. Gedrukt, gestencild.
1936-1937 1 omslag
- 27** Alfabetisch overzicht van contingeringsgroepen over 1937.
Gedrukt
1937 1 band
- 28** Stukken betreffende de installatie en bijeenkomsten van een beroepscommissie inzake de consentverlening.
1938-1939 1 omslag
- 29** Aanvraagformulieren krachtens de gewijzigde crisiswet van 1933.
1935-1940 1 omslag
- 30** Kennisgevingen aan importeurs inzake gecontingenteerde producten. Gedrukt.
1937-1939 1 omslag
- 31** Doorslag van een brief aan de Directeur-generaal van handel en nijverheid over een meningsverschil van het bureau met de Kamer van Koophandel in Rotterdam over de bevoegdheid tot tekenen van certificaten van oorsprong.
25 juli 1939 1 stuk
- 32** Verrekeningsstaten van contingenten ingevoerde producten per land.
1939-1940 1 omslag.
- 33** Doorslag van een missive aan de Directeur-Generaal van HNS over overname van contingenten door 'pachters' van ondernemingen bij uitwijking van ondernemers naar het buitenland, met bijlage.
1940 februari 2 stukken
- 34** Doorslag van een missive aan de Secretaris-Generaal van het departement van HNS met een voorstel tot vermindering van kostenvergoeding aan de kamers van Koophandel wegens afname van de contingeringswerkzaamheden.
1940 juni 13 1 stuk

A.4. CONTROLE

- 35** Ingekomen doorslag van een nota over de uitvoer van boter naar Nederlands-Indië over de jaren 1931-1933.
1933 1 stuk
- 36** Doorslag van een nota over speciaal getroffen regelingen voor de contingentering van leer.
1934 mei 7 1 stuk
- 37** Correspondentie over adviezen van de Kamers van Koophandel te Amsterdam en Den Haag inzake maatregelen tegen fraude.
1935 juni 4 stuken
- 38** Ingekomen nota van de afdeling Nijverheid over de gevolgen van de contingentering van ongetwijnde vlasgarens over januari-juli 1937.
1937 1 stuk
- 39** Ingekomen controlerapporten van de Accountantsdienst van het ministerie over 1938-1941.
1939-1942 1 omslag

A.5. TEXTIELCONTINGENTEN IN HET KADER VAN DE DISTRIBUTIEWET

- 40** Standaardcontingentomschrijving voor textiel. Gestencild, met handmatige verbeteringen.
Z.j. 1 stuk
- 41** Ingekomen circulaires van het Rijksbureau voor de distributie van textielproducten door den handel. Gestencild.
1939-1942 1 omslag.
- 42** Stukken betreffende de reglementering en uitvoering van vergunningverlening voor textielgoederen naar aanleiding van de invoering van de distributiewet 1939.
1939-1945. 1 omslag.
- 43** Correspondentie van het bureau met de Directie van Handel en Nijverheid over de voorzetting van het contingentenstelsel na de capitulatie en de intrekking van de Crisisinvoerwet en de toepassing van het vergunningenstelsel.
1940-1942 1 omslag
- 44** Maandstaten van aantallen verleende invoervergunningen voor textielproducten per contingent en per land van herkomst over

1941 met stukken betreffende invoer uit Duitsland.
1940-1943 1 omslag

- 45** Doorslag van een missive aan het Ministerie van Financiën ter bevestiging van een vergunningsplicht voor de invoer van invoerrechten vrijgesteld textiel ouder dan 70 jaar.
1942 april 1 stuk

A.6. DOCUMENTATIE

- 46** Verslag van een lezing van H.M. Hirschfeld voor de studiekring van de Economische Controledienst over de contingenteringsspolitiek van Nederland op 15 december 1932 en afschrift van een artikel uit De Nederlandsche Mercur van 18 januari 1934 over de Kamers van Koophandel en de contingentering.
1932-1934 2 stukken

B. ARCHIEF VAN HET CRISIS UITVOER BUREAU**B.1. COMMISSIE VAN OVERLEG VOOR CERTIFICATEN VAN OORSPRONG**

- 47** Notulen van vergaderingen van de commissie, met correspondentie over de vaststelling.
1938-1940 1 pak
- 48** Ingekomen convocatoren met correspondentie met het secretariaat en medeleden van de commissie over te bespreken onderwerpen.
1938-1940 1 pak
- 49** Stukken betreffende de opstelling van rapporten door de commissie en door de minister van Economische Zaken, met nadere interne correspondentie van het ministerie.
1938-1939 1 pak
- 50** Dossier inzake een voorstellen van de heer H. Fortuin inzake het afgeven van verklaringen door de Kamers van Koophandel en over verzamelproducten.
1939 1 omslag
- 51** Correspondentie over een verzoek van de Merchants Association in New York om helderheid over in Nederland bewerkte producten, afkomstig uit de Verenigde Staten.
1939 1 omslag
- 52** Stukken betreffende een circulaire aan de Kamers van Koophandel om, ter wille van de controle van de oorsprong, verbeterde ondernemingsadministratie te bewerkstelligen.
1939 juni 1 omslag

B.2. EIGEN WERKZAAMHEDEN

- 53-55** Dossiers inzake discussies rond de vaststelling van de oorsprong van specifieke uit- en doorvoerproducten.
1937-1940 3 pakken
- 53** Geraffineerde aardolieproducten uit Pernis 1939-1940;
Ananas, 1938 oktober;
Boeken (antiquarisch), 1937-1938;
Cementkalk, 1938-1939;
Darmen en kunstdarmen voor worst e.d., 1938-1939;
Hop, 1939;
Kamlingen (= de in de kam bij het kammen van wol overgebleven korte haartjes, die nog voor laken en lakenachtige stoffen worden gebruikt), 1939;
Leer van huiden van deels buitenlandse herkomst en

- 54** lakleer, 1937-1939.
Loodafval en nikkellegering, geweigerde certificaten 1938;
Lijmvlees, 1938;
Oliën en vetten geordend per soort, walvistraan en glycerine, 1938-1939;
Spiritualiën van Lucas Bols, 1940;
Thee, 1937-1939.
- 55** Verf- en kleurstoffen, 1938-1939.

- 56** Correspondentie met het Centraal Bureau voor de Statistiek over de afbakening ('begrenzing') van het bewerkingsverkeer in gedefinieerde activiteiten.
1938

1 omslag